

DZIENNIK URZĘDOWY WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO

Katowice, dnia 21 września 2018 r.

Poz. 5810

WOJEWODA ŚLĄSKI

ZARZĄDZENIE ZASTĘPCZE NR NPII.4131.4.77.2018 WOJEWODY ŚLĄSKIEGO

z dnia 21 września 2018 r.

w sprawie zmiany nazwy ulicy

Na podstawie art. 6 ust. 2 w związku z art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 1 kwietnia 2016 r. o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy jednostek organizacyjnych, jednostek pomocniczych gminy, budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz pomniki (tekst jedn. Dz. U. z 2018 r., poz. 1103), dalej jako „ustawa”

zarządza się, co następuje:

§ 1. Dokonuje się zmiany nazwy ulicy "**Wilhelma Szewczyka**" (21937), położonej na terenie Miasta Czerwionka-Leszczyzny na całym jej przebiegu, na "**Główną**" (**Główna**).

§ 2. Wykonanie zarządzenia powierza się Burmistrzowi Gminy i Miasta Czerwionka-Leszczyzny.

§ 3. Zarządzenie wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Śląskiego.

§ 4. Zarządzenie podlega wykonaniu począwszy od dnia wejścia w życie.

Uzasadnienie

Zgodnie z art. 6 ust. 1 ustawy nazwy budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej, w tym dróg, ulic, mostów i placów, upamiętniające osoby, organizacje, wydarzenia lub daty symbolizujące komunizm lub inny ustrój totalitarny lub propagujące taki ustrój w inny sposób, właściwy organ jednostki samorządu terytorialnego, zmienia w terminie 12 miesięcy od dnia jej wejścia w życie. W przypadku niewykonania tego obowiązku w ww. terminie tj. do dnia 2 września 2017 r. właściwy wojewoda ma obowiązek wydania zarządzenia zastępczego, w którym nadaje nazwę zgodną z art. 1 ustawy w terminie 3 miesięcy od dnia, w którym upłynął wyżej wskazany termin. Wydanie ww. zarządzenia zastępczego, zgodnie z art. 6 ust. 3 ustawy winno zostać poprzedzone uzyskaniem opinii Instytutu Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu potwierdzającej niezgodność nazwy obowiązującej w dniu wejścia w życie ustawy z przepisem art. 1.

W przedmiotowej sprawie Wojewoda Śląski pismem Nr NPII.4100.388.2017 z dnia 19 grudnia 2017 r. zwrócił się do Burmistrza Gminy i Miasta Czerwionka-Leszczyzny z prośbą o udzielenie informacji dotyczącej m.in. ulicy "Szewczyka" położonej na terenie Gminy to jest: kogo upamiętnia nazwa ww. ulicy oraz kto i kiedy nadał nazwę ww. ulicy - w przypadku, gdy była to Rada Miejska Czerwionka-Leszczyzny

(ew. Rada Narodowa), poproszono o wskazanie i przesłanie Wojewodzie uchwały w sprawie nadania nazwy ww. ulicy wraz z uzasadnieniem.

W odpowiedzi na wskazaną korespondencję, Burmistrza Gminy i Miasta Czerwionka-Leszczyny pismem znak: MG.6625.5.2017 (wpływ do Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego w dniu 22 grudnia 2017 r.) przekazał kopię uchwały Nr 81/91 Rady Miejskiej w Leszczynach z dnia 20 grudnia 1991 r. w sprawie zmiany nazw niektórych ulic w mieście i gminie Leszczyny.

Wojewoda Śląski, realizując wymóg wynikający z art. 6 ust. 3 ustawy, pismem z dnia 19 grudnia 2017 r., Nr NPII.4100.388.2017 zwrócił się do Instytutu Pamięci Narodowej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu o wydanie opinii, dotyczącej zgodności nazwy ulicy "Szewczyka", położonej na terenie Gminy i Miasta Czerwionka-Leszczyny z art. 1 ustawy.

W dniu 5 czerwca 2018 r. Wojewodzie Śląskiemu została doręczona opinia Nr BUW-940-11(133)/18 z dnia 29 maja 2018 r. Instytutu Pamięci Narodowej, wskazująca, że w ocenie Instytutu Pamięci Narodowej nazwa ulicy "Szewczyka" w miejscowości Czerwionka-Leszczyny jest niezgodna z art. 1 ust. 1 ustawy.

W ww. opinii podniesiono, iż, jak wynika z wyjaśnień Burmistrza Gminy i Miasta Czerwionka-Leszczyny nazwa Szewczyka upamiętnia postać Wilhelma Szewczyka.

Zgodnie z opinią IPN *Wilhelm Szewczyk (1916-1991) to publicysta, pisarz, krytyk literacki, działacz partii komunistycznej z okresu PRL, członek wojewódzkich władz PZPR w Katowicach. Urodził się 5 stycznia 1916 r. Zadebiutował literacko na łamach czasopisma „Kuźnica” w 1935 r., związanego z ruchem narodowo-radykalnym, którego był zwolennikiem. Od 1939 r. pracował jako kierownik działu literackiego Rozgłośni Polskiego Radia w Katowicach. 10 października 1940 r. został wcielony do Wehrmachtu i służył w 49. batalionie piechoty 158. dywizji, walcząc na froncie wschodnim, gdzie był ranny, i we Francji. Po proteście przeciw przyznaniu przez władze niemieckie Volkslisty nr III, został prawdopodobnie aresztowany 1942 r. i osadzony w więzieniu w Katowicach, skąd wedle własnych relacji zbiegł w trakcie przepustki i do końca wojny ukrywał się na terenie Generalnego Gubernatorstwa. Po zakończeniu II wojny światowej powrócił do Katowic, gdzie rozpoczął pracę w Wydziale Informacji i Propagandy Urzędu Wojewódzkiego w Katowicach. Do jego zadań w tamtym okresie należało między innymi redagowanie propagandowych materiałów. Po dwóch miesiącach został zatrudniony w Rozgłośni Śląskiej Polskiego Radia. Początkowo związał się politycznie z prokomunistycznym Stronnictwem Demokratycznym. Z rekomendacji tego ugrupowania wszedł w skład Wojewódzkiej Rady Narodowej w Katowicach (formalnie reprezentował w niej Związek Zawodowy Literatów Polskich). W czerwcu 1947 r. wstąpił do komunistycznej PPR. W latach 1945-1950 Wilhelm Szewczyk był redaktorem naczelnym tygodnika „Odra”. W latach 1947-1951 sprawował także funkcję kierownika literackiego Teatru Śląskiego w Katowicach. 22 grudnia 1949 r. został wydalony (tymczasowo) z PZPR w ramach akcji czyszczenia partii z przedwojennej inteligencji i działaczy endeckich. W pierwszej połowie lat 50. Wilhelm Szewczyk był inwigilowany przez UB jako „reakcjonista”, „klerykał”, „nacionalista” oraz „separatysta śląski”. W listopadzie 1956 r. zapadła ostateczna decyzja o zaniechaniu jego rozpracowania. Aparat bezpieczeństwa uznał bowiem, że był w pełni „lojalny wobec ustroju”. Nie przeszkadzało to w pełnieniu przez niego w latach 1952-1956 funkcji dyrektora Studium Teatralnego w Katowicach. Współpracował też stale z pismem kulturalnym o socrealistycznym profilu – „Śląskiem Literackim”. Następnie był redaktorem naczelnym czasopisma „Przemiany” (1956-1957), należącego do nurtu popaździernikowej „odwilży”, a po jego likwidacji redaktorem działu kultury w organie KW PZPR w Katowicach – „Trybunie Robotniczej” (1957–1961). Wreszcie jako redaktor naczelny kierował dwutygodnikiem kulturalnym „Poglądy” (1962–1983), zajmującym proreżimowe stanowisko w kwestiach polityczno-kulturalnych. Od 28 marca 1960 r. ponownie został działaczem PZPR. Od 5 marca 1971 r. był członkiem Komitetu Wojewódzkiego PZPR w Katowicach, a w latach 1980–1981 członkiem Egzekutywy KW PZPR w Katowicach. Z ramienia PZPR zasiadał także w sumie przez ponad dwadzieścia lat w Sejmie PRL: w latach 1957-1965 oraz 1969-1985 (II, III, V, VI, VII i VIII kadencja). W wyborach czerwcowych 1989 r. bezskutecznie startował do Senatu jako kandydat formalnie niezależny, w rzeczywistości popierany przez PZPR.*

W podsumowaniu ww. opinii wskazano, że „zgodnie z wykładnią językową "symbolizować" oznacza przedstawiać coś pod postacią symbolu; być symbolem czegoś. Z kolei "propagować" to szerzyć, upowszechniać idee, hasła, myśli (Słownik Języka Polskiego, oprac. E. Sobol, Warszawa 2005r., str. 761, 979). W świetle przytoczonych faktów historycznych nie ulega kwestii, iż osoba Wilhelma Szewczyka stanowi symbol komunizmu, o jakim mowa w art. 1 ust. 1 ustawy. Powyższe znajduje dodatkowe odzwierciedlenie

w nazwie ulicy, którą wskazaną postać upamiętnia. Tym samym nazwa ta propaguje komunizm, i jako taka jest niezgodna z art. 1 ust. 1 ustawy.”

Mając na uwadze powyższe należy stwierdzić, że nazwa „Wilhelma Szewczyka” odczytywana w kontekście dokonanych przez IPN ustaleń (faktów) historycznych, bezsprzecznie jest nazwą upamiętniającą osobę symbolizującą i propagującą komunizm.

Wojewoda Śląski w pełni podziela i przyjmuje wnioski płynące z ww. opinii, uznając konieczność - wobec bezczynności Rady Gminy i Miasta Czerwionka-Leszczyny - zmiany nazwy ulicy „Wilhelma Szewczyka”, jako sprzecznej z art. 1 ust. 1 ustawy.

Pojęcie "symbolizowanie" oznacza bycie symbolem czegoś, a sam symbol miałby pełnić funkcję zastępczą wobec przedmiotu, pojęcia lub symbolu. Niewątpliwie życiorys Wilhelma Szewczyka wskazuje na to, że jest on postacią symbolizującą i propagującą idee komunizmu. Głównym polem jego aktywności w przestrzeni publicznej była działalność polityczna oraz podporządkowana jej propagandowa działalność w mediach. W. Szewczyk był niewątpliwie osobą zaangażowaną w życie polityczne po stronie partii sprawującej władzę. Nie budzi wątpliwości udział tej osoby w rzeczywistym sprawowaniu władzy. W ocenie organu nadzoru fakt członkostwa w Egzekutywie KW PZPR w Katowicach bądź też zasiadania z ramienia PZPR w sumie przez ponad dwadzieścia lat w Sejmie PRL świadczy dobitnie o tym, iż osoba ta (uznana w dokumentach źródłowych za „lojalną wobec systemu”) utożsamiała się z ideologią komunizmu.

Jest faktem bowiem powszechnie znanym, że Polska Zjednoczona Partia Robotnicza będąca kontynuacją niejako Polskiej Partii Robotniczej realizowała ideologię marksizmu-leninizmu. Działalność PZPR (oparta na obowiązującym w bloku wschodnim modelu monopartyjnym), w ramach międzynarodowego ruchu komunistycznego i państw demokracji ludowej, podporządkowana była WKP(b)/KPZR (najbardziej do 1956). W czasie swojego istnienia, PZPR była partią masową, kierującą centralnie zarządzaną i zbiurokratyzowaną gospodarką, sprawującą władzę państwową w sposób autorytarny, dążącą do totalitarnego kontrolowania wszystkich sfer życia społecznego. Nie posiadając zatem głębszej wiedzy historycznej można stwierdzić, iż osoba będąca członkiem władz partii komunistycznej, a także przedstawiciel tych władz, stanowi symbol idei komunistycznych i systemu władzy w Polsce w latach 1944-1989. (por. wyrok WSA w Krakowie z dnia 25 kwietnia 2018 r., sygn. akt III SA/Kr 132/18, CBOSA). Nie sposób przy tym uznać, iż pojęcie symbolu odnosi się wyłącznie do współtwórców czy prominentnych działaczy, pełniących wysokie funkcje w aparacie centralnym komunistycznej partii, których rola w tworzeniu i utrwalaniu idei komunizmu, a co za tym idzie systemu komunistycznego, jest znana powszechnie. W ocenie organu nadzoru w zakresie legalnej ingerencji nadzorczej są bowiem także przypadki honorowania - poprzez nadanie nazwy samorządowym jednostkom, budowlom, obiektom i urządzeniom użyteczności publicznej - osób powiązanych z systemem władzy komunistycznej i uczestniczących w sprawowaniu tej władzy na szczeblach niższych niż centralne (komitety wojewódzkie, powiatowe, gminne, miejskie oraz zakładowe). Również takie osoby, poprzez współpracę z systemem totalitarnym, mogą stanowić symbol komunizmu.

Na powyższą ocenę, zarówno w opinii IPN jak i Wojewody Śląskiego nie może mieć wpływu działalność literacka Wilhelma Szewczyka. Nie jest rolą Wojewody dokonanie analizy i oceny twórczości literackiej W. Szewczyka, choć nie sposób nie zauważyć, że część jego utworów była bardzo zaangażowana politycznie i światopoglądowo.

Mając na uwadze powyższe należy stwierdzić, że niewątpliwie nazwa „Wilhelma Szewczyka” jest nazwą upamiętniającą osobę symbolizującą i propagującą idee komunistyczne. Tym samym Wojewoda Śląski - wobec bezczynności Rady Gminy i Miasta Czerwionka-Leszczyny - jest zobligowany do wydania zarządzenia zastępczego dokonującego zmiany niezgodnej z prawem nazwy ulicy „Wilhelma Szewczyka” na ulicę "Główną".

Burmistrz Gminy i Miasta Czerwionka-Leszczyny, pismem z dnia 30 stycznia 2018 r. poinformował Wojewodę, że w dniu 17 stycznia 2018r. odbyły się konsultacje z mieszkańcami w przedmiocie zmiany nazwy ulicy Szewczyka. Wyniki konsultacji były jednoznaczne – zdaniem mieszkańców nazwa ulicy Wilhelma Szewczyka powinna pozostać. Władze Gminy nie przedstawiły żadnej innej propozycji zmiany nazwy.

Wobec powyższego – uwzględniając różnorodność nazw pobliskich ulic Wojewoda Śląski postanawia nadać wskazanej ulicy nazwę "Główna". Należy również stwierdzić, że nazwa "Główna" jest zgodna

z art. 1 ustawy, tym samym wydanie zarządzenia zastępczego nadającego powyższą nazwę ulicy jest uzasadnione i konieczne.

Reasumując, wydanie zarządzenia zastępczego w sprawie zmiany nazwy ulicy z "Wilhelma Szewczyka" na "Główną" należy uznać za uzasadnione i konieczne.

Na podstawie art. 5 ust. 1 i ust. 2 ustawy pisma oraz postępowania sądowe i administracyjne w sprawach dotyczących ujawnienia w księgach wieczystych oraz uwzględnienia w rejestrach, ewidencjach i dokumentach urzędowych zmiany nazwy dokonanej na podstawie ustawy są wolne od opłat. Zmiana nazwy dokonana na podstawie ustawy nie ma wpływu na ważność dokumentów zawierających nazwę dotychczasową.

Na niniejsze zarządzenie zastępcze, zgodnie z art. 6c ustawy, w związku z art. 4 ustawy z dnia 14 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy jednostek organizacyjnych, jednostek pomocniczych gminy, budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz pomniki oraz ustawy o zmianie ustawy o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej (Dz. U. poz. 2495), służy skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Gliwicach, za pośrednictwem Wojewody Śląskiego, w terminie 30 dni licząc od dnia doręczenia zarządzenia, jedynie w przypadku, gdy brak możliwości wykonania obowiązku, o którym mowa w art. 6 ust. 1 ustawy, wynikał z przyczyn niezależnych od tej jednostki.

z up. Wojewody Śląskiego
II Wicewojewoda Śląski

Piotr Kołodziejczyk

Otrzymują:

- 1) Rada Gminy i Miasta Czerwionka-Leszczyń
- 2) aa.